

רשימת ספרי "בן מלך" שיצאו לאור עד עתה:

- שומע נבנה
- ספרית ועומר וח
- הספונות
- ימי בן הנצרים - מלח
- ומלכה
- ימים נוראים
- חג הסוכות
- תוכנית
- ימי הפורים
- הגדה של פסח
- כנייני צעות התמימות
- שבמקדש
- החמו ומסר
- שני הדינים
- שבת קורש
- מידת הבטחון
- מירושלם
- עניינים בסיס ונהלה
- מירדות שביק
- בראשית חיי - נמארי
- שבוא במאמצי-חג
- בראשית חיי - נל
- לך-תולדות
- בראשית חיי - דצא-וידי
- שנתות חיי - שנתה-בשילח
- שנתות חיי - מאמרי-מבוא
- יתרו-משפטים
- שנתות חיי - יתרו-מקוד
- יוקא-חיי - יוקא-עצוד
- במדבר חיי - במדבר-שילח
- במדבר חיי - קורח-מטיע

ניתן להשיג: mechonbenmelech@gmail.com

בארץ: ביתן לתישיב
salea@yefenofbooks.com | Warehouse: 9482450220

פרשת חיי שרה תשפ"א
גליון מס' 131

בסייעתא דשמיא

אוצרות בן מלך

מתורתו של מרן רבינו הגדול רבי לייב מינצברג זצוק"ל רבה של קהל עדת ירושלים

פרשת חיי שרה

לגודל מעלתו ורוממות אישיותו. וכדכתיב - 'ישונא מתנתו יחיה' (משלי טו, כז).

ופרשה זו באה אפוא ללמדנו, גם את מסכת מידותיו הצנועות של אברהם אבינו ותפארת הנהגותיו עם הבריות, ובכל מהלך המשא ומתן נראה בעליל עדינות נפשו ושפלות רוחו של אברהם אבינו, שלמרות מעמדו וחשיבותו נמנע מכל לקיחת מתנות, ושילם את מלוא הממזר ומעבר לו, וכן הוקירם וכבדם והשתחוה לפניהם בכל שלב על מה שכיבדוהו. ולעומת זאת רואים את גסות רוחו ונפשו הרחבה

יידבר אל עפרון באזני עם הארץ לאמר אך אם אתה לו שמעני נתתי כסף השדה קח ממני ואקברה את מתי שמה (כג, יג)

הנה לא אבה אברהם לקבלו מעפרון בחינם, כי אף עפרון לא אמר זאת אלא מן השפה ולחוץ, וכמו שנתברר מיד בהמשך דבריו, ששינה את טעמו ודרש ארבע מאות שקל כסף, ואם היה לוקח ממנו בחינם חשש אברהם שעתידי לערער עליו ולהוציא ממנו את המקח.

כי היה מקום לחשוש שיתען עפרון שנאלץ לתת מחמת הבושה, והרי הוא כאנוס ויחזור בו מהמתנה, והנה קיימא לן 'תליוהו זובין זביניה זביני' (בבא בתרא מח.), אבל 'תליוהו ויהיב לא הוי מתנה' (ראשונים שם), ולכן אברהם עמד על דעתו לקחתו בכסף מלא, שאז אינו יכול לחזור בטענת אונס.

ועוד יש לבאר, שכיון שהמטרה היתה לקנות כאן 'אחוזת קבר' לאברהם ולמשפחתו (כמו שביארנו בארוכה עיני ספר בן מלך פר' חיי שרה), לזה היה ראוי שיהיה זה קנין בכסף מלא, שאז נחשב שדה אחוזה של אברהם ומשפחתו ונקרא שמו עליה, מה שאין כן אם היה מקבלה במתנה עדיין היה שם עפרון על השדה והאחוזה.

עוד נראה שבאמת לא אבה אברהם ליטול מתנות חינם מצד ישרו וצניעותו, כי כן היא הנהגה הראויה לאברהם

בגליון

פרשת חיי שרה

- ביאורי פסוקים עמוד 1
- זיווגם של האבות עמוד 5

היכל השבת

- בואי כלה שבת מלכתא עמוד 7

חכמה ומוסר

- בך בטחו אבותינו עמוד 8

מרגם השבוע

מרחשון תשפ"א

עץ חיים היא למחזיקים בה

הוצאות הדפסת גליון זה נודבו לזיכוי הרבים
ע"י ידידנו הנכבד מחשובי אברכי קהילתנו מתומכי מכוננו

הרה"ג ר' **יעקב הירשמן** שליט"א
מרמ"י ישיבה גדולה תורת ה'

לרגל אירוסיו בתו עב"ג למזל טוב

זכות הפצת אור תורתו הבהירה של רבינו בעל הבן מלך
תעמוד לו ולמשפחתו להתברך בכל הברכות האמורות למחזיקי התורה
לראות ברכה והצלחה בכל אשר יפנו

להנצחת ותרומות "פרנס השבוע/החודש"
אפשר להתקשר לטלפון מס' 054-8422488

יו"ל ע"י מכון 'כתבי בן מלך'

לתרומות והנצחות נא לפנות ל: 8422488-054

לקבלת העלון במייל, ניתן להצטרף בכתובת
mechonbenmelech@gmail.com

כתובת המכון: אוהב ישראל 1/9, ביתר עילית

לתגובות והערות נא לפנות ל: 7616048-052

לקהל שוחרי תורת ה'בן מלך' ואוהבי התורה בכל מקום שהם

הגנו בזה בקריאה של חיבה לשוחרי התורה,
להיות שותפים וידידים איתנים למפעל הכביר של מכוננו
להפיץ על פני תבל את אורו המיוחד והבהיר בתורה של

מורנו ורבינו בעל ה'בן מלך' זצוק"ל

ולתמוך בבית היוצר 'מכון כתבי בן מלך', אשר אך ורק מכוחו יוצאים לאור כל
נגזי תורתו של רבינו ושיעוריו המרובים, כאשר זכינו לראות את הכרכים הרבים
נדפסים ויוצאים לאור עולם, ופתחו אופקים חדשים בפני כלל שוחרי התורה
מהררי ציון יוצאת הקריאה, בואו לעזרת ה' בגבורים, המשימה הגדולה עדיין
לא הושלמה ודורשת משאבים רבים מדי חודש בחדשו.

נא זכו והצטרפו להימנות למצווה חשובה זו של הרבצת והפצת אור התורה
ליכות את הרבים, הטו שכם וטלו חלק במשימה הגדולה
פנו עתה להנהלת המכון והצטרפו למשפחת התורמים והמנויים לדבר
המצווה הגדולה הנתונה בידינו

באין מענה השאירו הודעתכם ונשוב אליכם בהקדם

- ספרים
- למעלה הימנה
- סדרת ספרים
- ביאורים ומאמרים
- על המשימה המיטבית היתה
- שיעורים
- על הת"ס
- סדר
- המת ומחשבת
- ביאורי סידור
- סדר
- אמנה ומחוקק
- מטאון
- תורה ודעת
- אמרימים
- תורה ודעת

הנצחות תורמים

קו בן מלך
03-3077354

מיתוגיה מכון
סניפים 14 מקות מנוחה

עבודת הטיסה בבתי מנוחה
לשמוך סניפיה רבים
מחולקים לפי נישאים
בכל התחומים

רשימת ספריו בן מלך
בספרייה המיוחדת בבתי המנוחה

מלפני התחלה: 854-5422488
כתובת איתם ישראל 1/9

חבר עילית
עמודה מוכרת לפי סניף 46
לתיאור המידע
mechonbenmelech@gmail.com

בשורה טובה למבקשי ה'

ניתן להאזין לשיעורי רבינו זצוק"ל בקו השיעורים
'קו בן מלך'

03-3077354

ישנה אפשרות לבחור במאגר הממוחשב ולהאזין לשיעורים
בפרשת השבוע

שמעו ותחי נפשכם

ויחי רצון שנוכה להגדיל תורה ולהאדירה

מכון כתבי בן מלך
הנהלה

הודעה חשובה ומשמחת לתורמי המכון

ניתן לקבל החזר מום

על תרומות למכון בגובה של

עד 35% מערך התרומה

לפי סעיף 46

אוצרות
בן מלך

דבר המכון

שלושה מעמדי זכרון לרגל יום היארצייט השני של מרן רבינו זצוק"ל בעל ה"בן מלך" ולרגל הוצאת ספר "בן מלך" על במדבר חלק ב

מאזות בני קהל עדת ירושלים' ותלמידי רבינו זצ"ל, התאחדו לרגל יום היארצייט השני ב"ז במרחשוון, בכינוסי זכרון ולעילוי נשמתו, שהתקיימו במקביל בשלושה מוקדים, האחד במרכז המוסדות ברחוב מנחת יצחק בירושלים, האחד בבית שמש, ואחד בביתר עילית.

בכל אחד מהמוקדים התקיימה סעודת הילולא לעי"נ, ורבנים חשובים נשאו דברים לזכרו של רבינו זצ"ל. מרכז 'שיבת המתמידים' בשיתוף 'מכון כתבי בן מלך' ארגנו ונשאו בעול המעמדים והוצאות הסעודות, ובמסגרתם חגגו בשילוב גם את שמחת התורה בהוצאת כרך נוסף מסידרת בן מלך על התורה, במדבר חלק ב'.

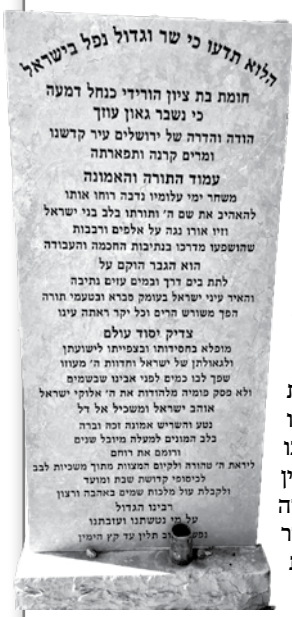
מתבטאת בתורה ובקיום המצוות. את היסודות הללו עלינו להשריש בקרבנו ובקרב הדורות הבאים. הדוברים כולם ציינו את סידרת ספרי 'בן מלך' שאותה הותיר כמושרת נצח לכלל ישראל, הן בביאורי התורה, והן בדרכי העבודה והקשר עם השי"ת וההדרכה בדרכי החיים והמוסר. ועל ידי הלימוד וההגהיה בהם תשתמר דרכו בקרב כל תלמידיו וההולכים בעקבותיו.

כידוע סידרת ספרי 'בן מלך' מהווה יצירה ייחודית, והיא מרכזת את דרכו המיוחדת של רבינו שהאיר את העיניים בביאוריו על התורה שבכתב בדרך ישרות ועומק מחד, אך מאידך בהירה ומובנת לכל, ללא פלפולים וחידודים, כשהוא מבאר כיצד הפשט עומד בפני עצמו, ועם זאת גם דרשות חז"ל יוצאים מתוך הפשט. באתו כיוון הוא מדרין בישרות ובהירות את ההולכים בעקבותיו גם בדרכי העבודה כמו בספרו היסודי על מידת הבטחון שזכה לתפוצת שיא, ובספריו על המועדים ועל שיר השירים, כך גם בספרי חכמה ומוסר, ובספריו בענייני סוגיות והלכה.

לאחר ברכת המזון בכל אחד מהמעמדים בערים השונות הועמדו אוטובוסים מסובסדים ישירות לציונו של רבינו זצ"ל בהר המנוחות, שם התקיים מעמד תפילה על קברו ונאמרו פרקי תהלים הנהוגים.

בסמוך למקום ציונו חולק לחברי ומנויי המכון הכרך החדש מסידרת 'בן מלך על התורה', כרך במדבר חלק ב'. שהוא הספר העשרים וחמש! מסידרת ספרי בן מלך, וכאמור הספר השישי שיצא לאור מאז ההסתלקות. המעניינים ציינו שהספר החדש הנו עשיר באיכות ורחב בכמותו יותר מכל כרכי בן מלך על התורה.

תלמידי רבינו שקיבלו את הספר ציינו את התפעלותם ממשיך בפעילותו הרצופה לאחר ההסתלקות, ואף מגביר חיילים בהוצאת דברי תורתו של רבינו, הן בספרים והן בעלונים.

המתכנסים בראשות ראשי ורבי הקהילה נשאו תפילה שזכותו של רבינו זצ"ל ותורתו יעמדו לימין כלל ישראל בשעה קשה זו להיות להם למליץ יושר ולהיושע מהרה בתשועת עולמים.

והחמדנית של עפרון החתי, אשר עשה כל אשר ביכלתו להוציא ממון רב תמורת נתינת השדה לקבורה.

* * *

ואברהם זקן בא בימים וה' ברך את אברהם בכל (כד, א)

פרשת זיווגו של יצחק פותחת בשתי הקדמות, האחת - 'ואברהם זקן בא בימים', והשנית - 'וה' ברך את אברהם בכל'. ונראה לבאר כי שתי הקדמות אלו, המה שני יסודות להבנת הנסיבות והתנאים שהביאו לענין המסופר לפנינו.

כי הנה כפי שאנו למדים מהמשך הדברים, אברהם הוא זה שמשא אשה ליצחק, כלומר הוא אשר דואג לזיווגו של בנו. לאור זאת, מקדים הכתוב לציין תחילה את גורם הזמן - 'ואברהם זקן בא בימים'. כלומר, מכיון שאברהם חפץ להשיא אשה לבנו, הרי שלנוכח גילו הזקן, אין לו פנאי להתממה, והזמן דוחק למה ולהמציא לו את זיווגו בטרם מותו. וכמו שפירש הרשב"ם - 'בא בימים - והרי הגיע עת להשיא את בנו בחייו'.

ההקדמה השניה באה ללמדנו, כי אברהם היה בעל אמצעים, מבורך בעושר ובנכסים. שמכיון שעל האדם לדאוג לצרכי פרנסה בטרם ישא אשה, כדרך שאמרו חז"ל (סוטה מד.) - 'לימדה תורה דרך ארץ, שיבנה אדם בית ויטע כרם, ואח"כ ישא אשה' - על כן מוסיף הכתוב להקדים - 'וה' ברך אברהם בכל' - שכאשר ביקש אברהם למצוא אשה לבנו, היה זה לאחר שהיו בידו כל האמצעים למלאות את התנאים ההכרחיים לנישואיו - להעמיד לו בית וכרם, ולספק לו את צרכי חייו.

ואכן כך אנו מוצאים בדברי אליעזר אל משפחת רבקה, הלהן (לו) - 'ותלד שרה אשת אדוני בן לאדוני אחרי זקנתה ויתן לו את כל אשר לו'. [עיין רש"י - 'ויתן לו את כל אשר לו - שטר מתנה הראה להם']. כלומר עושרו של אברהם עומד לרשות יצחק, ופרנסתו מוכנת ומזומנת לו.

עוד יש בהקדמה זו ללמד, כי עשרו של אברהם העמיד לפניו את היכולת המלאה לבחור במי שיחפוץ. כי אפשרות מיוחדת זו - לבחור במשפחה המיוחסת ביותר, ולהורות לאליעזר שלא יבקש אשה אלא משם - לא הייתה נתונה בידו אלמלא עשרו וגדולתו. ואכן גם נקודה בדברי אליעזר, הלהן (לה) - 'וה' ברך את אדוני מאד ויגדל ויתן לו צאן ובקר וכסף וזהב ועבדים ושפחות וגמלים וחמורים'. וכמו שפירש הרשב"ם - 'ויגדל - וכל אנשי המלכות היו חפצים להזדווג עמו אך אינו חפץ'. הנה כי כן, בזכות אשר 'וה' ברך את אברהם בכל', לפיכך היו הכל מבקשים להשתדך עם משפחתו, ולכן לא הוצרך אלא לקבוע את הבחירה הרצויה כפי ראות עיניו.

* * *

ויאמר אליו אברהם השמר לך פן תשיב את בני שמה (כד, י)

הטעם שאסר עליו להוציא את יצחק לשם, נתבאר בחז"ל כמובא ברש"י בפרשת תולדות בפסוק 'אל תרד מצרימה' - 'שאתה עולה תמימה, ואין חוצה לארץ כדאי לך' (להלן כו, ב). ומקורו במדרש רבה שם (ב"ר סד, ג) 'גור בארץ הזאת, אמר רבי הושעיה את עולה תמימה, מה עולה אם יצאת חוץ לקלעים היא נפסלת אף את אם יצאת חוץ לארץ נפסלת'.

ומה שאמרו שיצחק הוא 'עולה תמימה', היינו שמכיון שעלה על המזבח בלבב שלם, ואברהם ויצחק היו מוכנים לשחיטתו ואף עשו את כל הפעולות עד למעשה השחיטה עצמו. אלא שנמנע אברהם מכך מחמת הציווי 'אל תשחט ידך אל הנער'. וגם לאחר מכן ביטא את רצונו על ידי הקרבת האיל 'תחת בנו', על כן נחשב יצחק שהוא בעצם עולה תמימה, והוא קודש לה'.

ומדברי חז"ל שיציאה מארץ ישראל היא עבורו כיציאה מחוץ לקלעים, אנו למדים עניין קדושת ארץ ישראל, שמשמעותה שהיא כעזרת בית המקדש, דהיינו מקום ה' וסביבת השראת שכינתו. וכמו שכתוב בשירת הים - 'נהלת בעוז אל נוה קדשך' (שמות טו, ג), ועיין רשב"ם וחזקוני שם דהיינו ארץ ישראל.

והוא מהעבודה והשירות לפני ה' שבני ביתו יהיו מצויים בביתו ומתהלכים בחצרותיו, וכמו שמצינו בכהן גדול שנאמר בו 'ומן המקדש לא יצא' (ויקרא כא, יב), כלומר שזה הוא חלק מתפקידו להיות בן ביתו של ה', והוא רצון ה' שתהא השכינה שורה בארץ ובן הבית ישכון במועונו.

ולכן אברהם אבינו נצטווה ללכת אל הארץ 'לך לך אל הארץ אשר אראך' (יב, א) ו'קום התהלך בארץ' (ג, יז). והיינו משום שהוא ככהן ובן חביב לה' שה' רוצה בו שיהיה בקרבתו וישכון במחיצתו, כי כל ארץ ישראל היא נחשבת כבית ה' ו'חצר מקדשו, ולכן מצווה עם ישראל לשכון בארץ ישראל.

וכעין זה מצינו במדבר שנצטוו הלוויים 'סביב למשכן יחנו' (במדבר א, ג), וכן עם ישראל בכללות נצטווה - 'מגד סביב לאוהל מועד יחנו' (שם ב, ב). שהוא כבוד ה' שעם ישראל שוכנים קרוב אל ה', וחונים סביבותיו.

ואמרו חז"ל - 'בשעה שנגלה הקב"ה על הר סיני ירדו עמו עשרים ושתיים רבבות של מלאכים שנאמר (תהלים סח) רכב אלוקים רבותיים אלפי שנאו, והיו כולם עשויים דגלים דגלים שנאמר 'דגול מרבבה', כיון שראו אותן ישראל שהם עשויים דגלים דגלים התחילו מתאמים לדגלים אמרו הלוואי כך אנו נעשים דגלים כמותן וכו', אמר להם הקב"ה מה נתאיתם לעשות דגלים חייכם שאני ממלא משאלותיכם וכו' מיד הודיע הקב"ה אותם לישראל ואמר למשה לך עשה

יוצא העבד כלי כסף וכלי זהב ובגדים ויתן לרבקה (כד, נג)

'כלי כסף וכלי זהב' היינו 'תכשיטי נשים של כסף וזהב' (רשב"ם). והנה כבר נתן לה תחילה מתנות של זהב, הצמידים והנזם, ומה פשר נתינת המתנות פעם שניה. עוד צריך ביאור מה טעם נתן לה בגדים, ומה שייכותם לתכשיטי זהב וכסף.

ונראה, כי הנה מבואר להלן בכתוב שמשפחה ביקשו לעכבה ולאחרה, ימים או עשור, והיינו כמו שפירש רש"י - 'שכן נותנין לבתולה זמן שנים עשר חדש לפרנס את עצמה בתכשיטים', ומכאן למדו בגמרא (כתובות נז:) הלכה זו של נתינת י"ב חודש לבתולה. ומעתה צריך להבין שהרי צדקו דבריהם, ומדוע עבר העבד על הסדר הראוי בזה כפי שתיקנו חכמים.

אמנם מכיון שכל טעם הדבר שנותנים לה זמן הוא כדי לפרנס את עצמה בתכשיטים. ולכן בכדי לסכל טענה זו ולקפוץ את פיהם, הקדים אליעזר והוציא את כל הנצרך לה תכשיטי כסף ותכשיטי זהב ובגדים, ואי לכך נסתמתו כל טענותיהם.

אותם דגלים כמו שנתאוו. כלומר שכבוד השכינה שמלאכי השרת חוננים סביב כגודויו של מלך, ולכן נתאוו ישראל להיות הם גודויו של מקום המכבדים את השכינה בחנייתם סביביו.

וגם אחר כך כאשר באו לארץ, מצווים כלל ישראל לשכון בארץ ישראל מטעם זה, כי כל הארץ הוא בבחינת סביב לאוהל מועד¹, וזה טעם ותוכן מצוות 'שיבת ארץ ישראל', כי הוא מתפקידו של עם ישראל לשכון סביבות מקום ה', כגודוים אשר סביבות המלך, וגם שבעצם שייבתם בקירבתו יתברך הרי הם מבטאים בזה את התחברותם אליו ואת דביקותם בשכינת עוזו. וכעניין שאמרו - 'כל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלוה-ה, וכל הדר בחוצה לארץ דומה כמי שאין לו אלוה-ה, שנאמר לתת לכם את ארץ כנען להיות לכם לאלוקים' (כתובות ק:).

וזה הטעם לאיסור היציאה מארץ ישראל לחו"ל (כדאיתא בגמרא ב"ב צא.), שמכיון שה' שוכן בארץ ישראל צריכים עם ישראל לשבת סביב לבית ה'², ואסור לצאת משם רק לצורך מצוה [כגון לצורך כיבוד אב ואם, לשאת אשה, וללמוד תורה, כמבואר בגמרא ובפוסקים]. אמנם ביצחק אשר נתקדש בקדושה יתירה כעולה וכקרוב, נאסר עליו אפילו יציאה לצורך מצוה, והוא כעין מדרגת 'כהן גדול' שנאמר עליו 'ומן המקדש לא יצא'.

זיווגם של האבות

בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה". וכן ביעקב, שלא נשא אשה אלא בהיותו בן שמונים וארבע שנים (ב"ר סח, ה, רש"י כח, ט). מידה דומה לזו מצינו גם באברהם - שעל אף שנשא אשה בהיותו בן עשרים וחמש [עפ"י ילקוט שמעוני (לך

האבות הקימו את ביתם באיחור

כל שלשת האבות - אברהם יצחק ויעקב - הקימו את ביתם באיחור רב, שלא כדרך העולם. כן מצינו ביצחק שאיחר את נישואיו עד אמצע שנותיו (כה, כ) - 'ויהי יצחק

1. ועיין בספר 'בן מלך' - גלות וגאולה' (שער ה מאמר ח) שהבאנו שיטת הר"ש (משנה כלים פ"א מ"ז, וכן כתב הרא"ש שם, ועיין תוס' סנהדרין מב:). שכל בתי ערי חומה בארץ ישראל יש להם דין מחנה ישראל, כלומר דס"ל שכל ארץ ישראל יש לה גדר מחנה ישראל, משום שכל הארץ נחשבת למקיפה וסובבת את מקום השכינה, ומתקיים בה האי דינא ד'סביב לאוהל מועד יחנו'. אלא שרק בערים המוקפות חומה יש להם שם מחנה, אולם דעת הרמב"ם (הלכות ביאת המקדש פ"ג ה"ח) שאין כל הארץ ועריה נחשבים 'מחנה ישראל' כי אם ירושלים, וביארנו שם הטעם בזה, שמכיון שאין כל העיירות סמוכים וצמודים ברצף למחנה שכינה, אין שם 'מחנה ישראל' עליהם. ורק ירושלים שהיא צמודה למחנה לוייה ומחנה שכינה היא נחשבת 'מחנה ישראל' וחלים בה כל ההלכות של קדושת המחנות. עיי"ש מה שביארנו בזה.

2. ואיתא בספרי - 'מעשה ברבי יהודה בן בתירה ורבי מתיא בן חרש ורבי חנינא בן אחי רבי יהושע ורבי יונתן שהיו יוצאים לחו"ל והגיעו לפלטום וזכרו את ארץ ישראל, זקפו עיניהם וזלגו דמעוניהם וקרעו בגדיהם, וקראו המקרא הזה 'וירשת אותם וישבת בארצם'. וחזרו ובאו למקומם, אמרו ושיבת א"י שקולה כנגד כל המצות שבתורה. ומעשה ברבי אלעזר בן שמעון ורבי יוחנן הסנדלר, שהיו הולכים בנציבים אצל רבי יהודה בן בתירה ללמוד הימנו תורה, והגיעו לציידן וזכרו את ארץ ישראל, זקפו עיניהם וזלגו דמעוניהם וקרעו בגדיהם וקראו המקרא הזה 'וירשתם אותם וישבתם בארצם', חזרו ובאו להם למקומם, אמרו ושיבת ארץ ישראל שקולה כנגד כל המצות' (פרשת ראה פיסקא כח).

הרהורי דברים שהיו שם, מי מהרהר, אברהם הרהר, אמר אילו מת בהר המוריה לא היה מת בלא בנים, עכשיו מה אעשה אשיאנו מבנות ענר אשכל וממרא שהן צדקניות, וכי מה איכפת לי מיוחסים, א"ל הקב"ה אין אתה צריך כבר נולד זוגו של יצחק, הנה ילדה מלכה גם היא (ב"ר נז, ג). כי אכן רק לאחר העקידה, כיון שהגיע יצחק לשלמות מעלתו, היתה שעתו כשרה להקמת ביתו, ולכן נתבשר מיד על זווגו.

יעקב נשא אשה לאחר הגילוי מאת ה'

כן הוא הדבר גם ביעקב, שלא הלך לבקש אשה אלא לאחר קבלת הברכות מפי יצחק, כי אז האציל עליו יצחק את ברכת גדולתו והעמידו כממשיך שושלתו. ואכן תיכף לאחר מעשה זה הזדרו יצחק ושלחו לשאת אשה, בד בבד עם המשכת ברכת אברהם עליו (כח, ב-ד) - "קום לך פדנה ארם ביתה בתואל אבי אמך וקח לך משם אשה מבנות לבן אחי אמך, ואל-שד-י יברך אותך ויפרך וירבך והיית לקהל עמים, ויתן לך את ברכת אברהם לך ולזרעך אתך".

והנה בפשטות הכתובים מבואר, כי יעקב לא התמהמה, אלא יצא מיד לדרכו כמצוות אביו - "וישלח יצחק את יעקב וילך פדנה ארם" (כח, ה). אולם חז"ל דקדקו ומצאו לפי החשבון (הובא ברש"י פסוק ט) - שנטמן בבית עבר ארבע עשרה שנה ואחר כך הלך לחרן. ולכאורה יש בכך מקום לתמוה, למה זה הניח יעקב את מטרת יציאתו לחרן, ותחת זאת פנה לעסוק בתורה.

אך לאור האמור נראה לבאר, כי סיבת הקדשת ארבע עשרה שנים לעסק התורה בבית עבר, היתה אכן לצורך הוספת מעלות ושלימות דרגותיו הרמות, הנוצרות לו בטרם ישא אשה ויעמיד בנים.

ומעתה יבואר, כי אכן כפי ששמע בפשטות הכתובים, לא נתעכב על עניינים אחרים במקום לשאת אשה, אלא תיכף יצא לדרכו, ואולם בעומקם של דברים למדנו, כי פנה תחילה לעסוק בתורה, וארבע עשרה השנים הללו - היו כחלק מן הדרך, שהיה עליו לעשות לשם הקמת ביתו. ואכן בדרכו לחרן נגלה אליו ה' במראה הסולם, ובו כבר נקבע בחירת ה' בו והבטחת הארץ. וזכה בעת ההיא להשגחה יתירה, וכדכתיב - "והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך" (כח, טו), ולהשראת השכינה בבחינת 'בית', וכדאיתא בחז"ל שיעקב 'קראו בית' (פסחים פח.).

ונראה שזה העומק במה שדרשו חז"ל ו'יקץ יעקב משנתו - ממשנתו' (ב"ר טז, ז). כלומר שמה שגרם לו לשנה זו בה חלם וראה מראות אלוקים נשגבים אלו, היה משום שהיה שקוע במשנתו כל אותם השנים. הנה כי כן, לימודו בבית עבר ומחזה הסולם עניין אחד הם, אשר הכינו את בניינו של יעקב לתכליתו הנשגבה.

לך רמז סב) צא ולמד מאברהם ושרה שהיו עקרים מיצחק ע"ה שנה. וכ"ה בתנא דבי אליהו רבא פרשה ית. ועיין 'סדר הדורות' שהוכיח ממקום אחר שאברהם היה בן חמישים כשנשא את שרה] - לא נתן לו הקב"ה את יצחק אלא באחרית ימיו (כא, ה) - "ואברהם בן מאת שנה בהולד לו את יצחק בנו". כך שבפועל הקים אברהם את ביתו לעת זקנתו.

והדבר צריך תלמוד, והלא מידת דרך ארץ למדונו חז"ל (אבות פ"ה מכ"א) - 'בן שמונה עשרה לחופה', ולכל המאוחר עד עשרים שנה (קידושין כט:). ומדוע אם כן דחו האבות הקדושים את הקמת ביתם עד לאחרית שנותיהם, ולא ילדו בנים אלא לעת זקנתם.

הקמת הבית והולדת הצאצאים בעת השלימות

ונראה לבאר, כי סדר זה התחייב מפאת הענין המיוחד שבשלשת האבות, אשר כל אחד מהם נחל את מעלת אבותיו, והוסיף עליה מעלה ושבח משלו.

וכמו שמצינו בדברי חז"ל, כי שלשת האבות, דרגת כל אחד מהם היה בה תוספת על של קודמו. כדאיתא 'אברהם קראו הר, יצחק קראו שדה, יעקב קראו בית' (פסחים פח.). ואכן תכלית השלמות נתמלאה ביעקב, בחיר האבות, אשר דמותו חקוקה על כסא הכבוד, ועל שמו נקרא עם ישראל.

והנה בכדי שענין זה ימלא בשלמות, היה צריך שכל אב יוליד את בנו ממשיכו - לאחר שכבר הושלמו מעלותיו וכבר השיג את דרגת גדולתו במלוואה, כי אז תיכלל מעלתו בבנו הבא אחריו בשלמות, כך שעל יסוד מדרגה זו שאלה הגיע אביו - יוסיף הבן ויכביר מעלה על מעלה, כדי להגיע לפסגת דרגתו הוא.

יצחק נולד לאברהם לאחר ברית המילה

שלמות מעלתו של אברהם, הגיעה לשיאה בעת שכרת עמו ה' את ברית המילה. לפיכך, אילו היה נולד יצחק קודם לכן הרי שהיה נולד לאב בלתי מהול ומחוסר עדיין מתכלית מעלתו, על כן עיכב ה' את לידת יצחק עד כה, כדי שדרגתו הרמה והמושלמת של אברהם לאחר ברית המילה, היא אשר תהווה יסוד ומוצא לדרכו של יצחק, ועליה יוסיף מעלה על מעלה.

וכן מצינו במדרש (בראשית רבה מז, ב) - 'זמן היה לו לאברהם אימתי שניתנה לו מילה וכו'... כדי שיצא יצחק מטיפה קדושה'.

יצחק נשא את רבקה רק לאחר העקידה

שלמות מעלת יצחק, נתמלאה בעת עמידתו בנסיון העקידה, ואכן מצינו כי תיכף אחר פרשת העקידה נאמר - "אחרי הדברים האלה ויגד לאברהם לאמר הנה ילדה מלכה גם היא בנים לנחור אחיך... ובתואל ילד את רבקה" (כב, כא-ג). ובמדרש - 'ויהי אחרי הדברים האלה, אחר

בואי כלה שבת מלכתא

גדר מיוחד בשבת - שבת המלכה

הנה מצינו כמה הלכות שיסודם בגדר מיוחד שישנו בשבת, והיינו מה שהשבת נחשבת בחינת מלכה, והלכות אלו נאמרו רק בשבת ולא ביו"ט, אף שגם יו"ט הוא יום קדוש לה', אולם אינו נחשב כמלכה.

והיינו מה שכתב הרמב"ם - (הלכות שבת פ"ל ה"ב) 'ומתעטף בציצית ויושב בכובד ראש מייחל להקבלת פני השבת, כמו שהוא יוצא לקראת המלך, וחכמים הראשונים היו מקבצין תלמידיהן בערב שבת ומתעטפים ואומרים בואו ונצא לקראת שבת המלך'.

ונראה שבדברי הרמב"ם נכללים שני הלכות, הן שיהיה האדם יושב ומצפה ומייחל להקבלת פני השבת. והן שיש לצאת ולקדם את פני השבת, כדרך שמקדמין את פני המלך.

ובטור וש"ע (או"ח סימן רסב סעיף ג) 'לבוש בגדי הנאים וישמח בביאת שבת כיוצא לקראת המלך וכיוצא לקראת חתן וכלה'.

ומקור דבריהם הוא בגמרא 'רבי חנינא מיעטף וקאי אפניא דמעלי שבתא, אמר בואו ונצא לקראת שבת המלכה, רבי ינאי לביש מאניה מעלי שבת ואמר בואי כלה בואי כלה' (שבת ק"ט). ועוד איתא מעלי שבת ואמר רבי חנינא בואו ונצא לקראת כלה מלכתא, ואמרי לה לקראת שבת כלה מלכתא, רבי ינאי מתעטף וקאי ואמר בואי כלה בואי כלה' (בבא קמא לב).

ועל ענין זה תיקנו והנהיגו הקדמונים בקהילות ישראל את הפיוט 'לכה דודי לקראת כלה פני שבת נקבלה' בעת קבלת השבת, והיינו לקדם את פני השבת כמלכה וכלה.

השבת כמלכה שבאה להתאכסן אצל

ואיתא בגמרא - 'רב נחמן בר יצחק מכתף ועייל מכתף ונפיק, אמר אילו מקלעין לי רבי אמי ורבי אסי מי לא מכתפנא קמיהו, ואיכא דאמרי רבי אמי ורבי אסי מכתפי ועיילי מכתפי ונפקי, אמרי אילו איקלע לן רבי יוחנן מי לא מכתפינן קמיה' (שבת ק"ט). וברש"י - 'מכתף ועייל מכתף ונפיק - בערב שבת יוצא ונכנס להביא תמיד משואות כלי תשמיש ובגדי חופש ומגדים, כאדם שמקבל את רבו בביתו, ומראה לו שהוא חשוב עליו וחרד לכבודו לטרוח ולהרבות בשבילו'.

ובספר חסידים - 'מאד מאד יש לו לאדם להיות זרין לתקן צרכי שבת, ומהיר זרין כאדם אשר שמע כי המלכה באה ונתאכסנה בביתו, או הכלה וכל בני חבורתה באים אל ביתו, מה הוא עושה שמח שמחה גדולה, ואומר כמה עושים לי כבוד גדול אשר בצל קורתך, ואומר לעבדיו תנקו הבית ופנו אותו וכבדו אותו, ותקנו המיטות מפני כבוד הבאה, ואני אלך לקנות להם בשר ודגים מה שאוכל להשיג לכבודם, הוא

עצמו טורח בתיקון מאכל אפילו היו לו אלף עבדים. ומי לנו גדול משבת שהיא כלה ומלכה והיא קרואה ענוגה, על אחת כמה וכמה שיש לו לטרוח להיות בענה"ב עצמו מתקן, אפילו היו לו מאה עבדים, כרבא דמלח שבוטא (סימן קמ"ט).

ובמשנה ברורה כתב בשם 'חיי אדם' - 'וידמה בדעתו כאלו יבוא אליו להתאכסן מלך בשר ודם כמה מכבד הבית ומציע המטות, וכל שכן שבת מלכתא' (סימן רנ סק"ג).

השבת יומו של ה' - כמלך הבא אלינו

והביאור בגדר זה נראה, שהשבת הוא כמו אורח נכבד, בחינת מלך שבא לשהות אצלנו. כלומר שהרי אין השבת יום מאורע שאירע לנו, אלא הוא יומו של הקב"ה וכמו שביארנו בארוכה במקו"א (בן מלך-שב"ק שער א מאמר א), ואם כן מה שאנו זוכים לשבת הוא בבחינת מלך שבא אלינו, ואנו יוצאים מגדרנו לחלוק לו כבוד לרגל עצם ביאתו. והיינו בשני הדברים האמורים שישושים ומצפים וממתנינים להקבלת פני השבת, וכן שיוצאים ומקדמים את פניה.

אולם ביו"ט לא נאמרו הלכות אלו, כי המועדים הרי הם ימים שלנו, ימים של עם ישראל שאנו מקדשים אותם ושמחים בהם לרגל מאורעות שאירעו לנו, כלומר שאנו נוהגים הנהגות קדושה ושמחה בימים אלו מצד סדרי חיינו העצמיים, ואין הם כדבר מבחוץ שבא אלינו, וממילא אין כל מקום לקדם את פני היו"ט. כאדם שעושה עניינים מצד עצמו שאין שייך לקבל את פניהם, כיון שהם מתקיימים ונמצאים בו בעצמו.

הסעודה ביציאת השבת מדין 'מלוה מלכה'

עוד יש דין מיוחד לשבת שבא מצד גדר זה של 'שבת המלכה', והוא מצות סעודה 'בכניסתו וביציאתו', דאיתא בגמרא - 'אמר רבי אלעזר לעולם יסדר אדם שולחנו בערב שבת אף על פי שאינו צריך אלא לכזית, ואמר רבי חנינא לעולם יסדר אדם שולחנו במוצאי שבת אף על פי שאינו צריך אלא לכזית' (שבת דף ק"ט). וכעין זה הם דברי הרמב"ם (הלכות שבת פרק ל), ויש לדייק מלשונם שהשוו דין זה של סעודה בערב שבת לסעודה במוצאי שבת, שיש בשני זמנים אלו מצוה לסדר סעודה 'כדי לכבדו בכניסתו וביציאתו'. [והיינו שמלבד חובת הסעודה מצד דין ג' סעודות ומדין קדושת היום חל חובת סעודה מדין 'בכניסתו'].

ואכן כך נהוג עלמא לקרות את הסעודה ביציאתו, סעודת 'מלוה מלכה' (חיי אדם ח"ב כלל ח). ובבית יוסף (או"ח סימן ש) מובא לשון 'שבלי הלקט' (סימן קל) 'משל שמלוין את המלך ביציאתו כשם שמלוין אותו בכניסתו'.

וגם דין זה של מלוה מלכה אינו אלא בשבת ולא ביו"ט,

והיינו כאמור שזה נובע מגדר היות השבת כ'מלכה' שבאה אלינו להיות אצלנו, וביו"ט אין שייך גדר זה כאמור.

זמירות ופיוטים בכניסתה וביציאתה

ובביית יוסף שם מביא עוד מ'שבלי הלקט' (סוסי קט) נהגו לומר פיוטים וזמירות³ ללוות השבת כדרך שמלוין את המלך בכניסתו וביציאתו.

ובמדרש איתא - 'זכור את יום השבת, והן מכבדין אותו במאכל ומשתה ובכסות נקיה, שנאמר וקראת לשבת עונג. ולא עוד, אלא כשהוא נכנס אנו מקבלין אותו בשיירין ובזימריין, שנאמר, מזמור שיר ליום השבת' (מדרש תהילים מזמור צב).

והוא ענין נוסף שגם מלווים את השבת בכניסתה ביציאתה בזמירות ופיוטים, כדרך שמלווים את המלך.

ונראה עוד, שמגדר זה גם נובע ענין הזמירות שנהגו ישראל לשורר בשבת עצמה לכבוד השבת, ובפרט בעת הסעודות, ומצינו שגדולי הדורות תיקנו זמירות ופזמונים בשבת השבת לשוררם. והיינו כדרך מלכים שמשוררים לפנייהם לכבודם. [ומה שנהגו ביו"ט לשורר ולזמר היינו מדין 'שמחה', אבל לא מצינו שתיקנו פיוטים וזמירות המדברים בשבח המועד, ומיועדים לשורר בחג].

השבת כלה להקב"ה

אמנם יש לבאר מה שהשבת נקראת 'מלכה' וכן נקראת 'כלה'. [ואמנם הרמב"ם כתב 'לצאת לקראת שבת המלך', אולם בגירסת הגמרא דידן הלשון הוא 'שבת המלכה' וכן 'כלה מלכתא'].

והנה מצינו בכמה מקומות בתנ"ך ובחז"ל שעם ישראל נקרא ככלה להקב"ה, ובמיוחד בשבת שעם ישראל זוכה להתקדש ולהיות בחינת מלך ומטרוניתא.

אולם במימרות אלו 'כלה מלכתא', 'בואי כלה בואי כלה' ובפיוט 'לכה דודי לקראת כלה' - 'בואי בשלום עטרת בעלה... בואי כלה שבת מלכתא'. הכלה היא השבת עצמה, שהשבת

נקראת כלה כי גם היא בבחינת כלה להקב"ה, כי השבת עומדת לפניו לכבודו. זה היום אשר הקב"ה הועידו לכבודו, זה היום בו בחר ה' לשבת על כסא כבודו, "ויקדש אותו" זה היום אותו חיבב להראות מלכותו, ולכן היא עצמה נקראת 'כלה'.

ולכן יוצאים לקראת שבת אל השדה, מקדמים את פני המלכה הבאה אלינו, בשירת 'לכה דודי לקראת כלה'. ומה שאומרים 'דודי הכוונה להקב"ה שהוא דוד של כנסת ישראל שהיא רעייתו, כלומר כנסת ישראל קוראת אל הדוד - הקב"ה, לבא ולצאת יחד, לקראת השבת שגם היא כלה להקב"ה.

כנסת ישראל 'בן זוג' לשבת - ולא 'חתן'

והנה איתא במדרש - 'תני ר"ש בן יוחאי, אמרה שבת לפני הקב"ה, רבש"ע לכולך יש בן זוג ולי אין בן זוג, א"ל הקב"ה כנסת ישראל היא בן זוגך, וכיוון שעמדו ישראל לפני הר סיני, אמר להם הקב"ה זכרו הדבר שאמרתי לשבת, כנסת ישראל היא בן זוגך, היינו דיבור (שמות כ) זכור את יום השבת לקדשו' (בראשית רבה יא, ח).

ויש שסברו במאמר 'כנסת ישראל היא בן זוגך' שהפירוש הוא שהשבת היא ככלה לישראל, אמנם הכוונה היא שכנסת ישראל היא דומה לשבת ששניהם הם בחינת כלה להקב"ה, ומשמעות 'בן זוג' היינו עוד יצירה בדומה לו. וכמו שנתבאר שם במדרש לפני כן, שכל הימים יש להם בן זוג יום ראשון עם יום שני, שלישי עם רביעי, חמישי עם שישי, ובודאי אין יום שני כלה ליום ראשון, אלא בן זוג היינו עוד יום דומה לו.

והיינו כי כל הנבראים הם יצירי חול, ואמרה השבת שכל הנבראים יש להם בדומה להם, אולם היא בודדת בסוג הוייתה ואין מי שיעריך מעלתה, כיון שאין עוד יום בבריאה ויצירה שמשתקף בו קדושת ה'. ואמר לה הקב"ה כנסת ישראל היא בן זוגך, שיש בהם קדושת ה'. אולם אין הכוונה שהשבת היא ככלה לישראל. ועיין מה שכתב בזה המהר"ל (תפארת ישראל פרק מ).

חכמה ומוסר

בך בטחו אבותינו

- 'בעבור אבותינו שבטחו בך', וכתוב - 'בך בטחו אבותינו בטחו ותפלטמו, אליך זעקו ונמלטו בך בטחו ולא בוש' (תהילים כב).

כי יש לדעת, שהבטחון הוא דרך חיים תמידית הנוגעת

מיסודות דרכי האבות מידת הבטחון

אחד הדברים העיקריים שאנו למדים מהנהגת האבות, הוא החיים מתוך הכרה תמידית בהנהגת ה' בכל דבר, הנקרא 'מידת הבטחון', וכלשון התפילה בברכת 'אהבה רבה'

3. ועיין במשנה ברורה סימן רצג ס"ק א שזה הטעם שמשוררים מזמור אלוקים יחננו ועוד מזמורים, כדי ללוות את השבת שנקרא מלכה, ומקורו באבודרהם.

לכל הזמנים ולכל המצבים, ולא רק לעתות בצרה כאשר האדם זקוק לישועה והצלה, ובאין מוצא נושא את עיניו למרום. אלא, עיקר הבטחון הוא כשהוא יצוק ביסודות הלך מחשבתו של האדם, וכל תכנית מהלך חייו מושתתת עליו, לזכור תמיד כי הכל מידי יתברך והוא הנותן לך כח לעשות חיל.

כי האדם החכם יודע נאמנה שכל המאורעות המתרחשים בעולם, הכל מושג ומונהג מאת ה'. ולא רק המעשים אשר כל אדם רואה בהם את יד ה' הישירה, כגון הגשמים, המוות והחיים החולי והרפואה, אלא גם אלו הבאים בסיבה ומסוכב ועילה ועלול, בהיר לו שאין זה אלא מכח השגחתו והנהגתו יתברך, שמנהיג הכל במסווה של דרכי הטבע ומנהג העולם, וסיבות מסיבות שונות.

ועיקר מצות מידת הבטחון הוא דווקא בסדר החיים הרגיל, שידע אדם תמיד ויזכור בכל מהלך חייו שכל מאורעותיו הקטנים והגדולים, הן לטוב והן למוטב, הכל מאת ה', מושג ומכוון על כל פרט ופרט.

לחיות בקביעות עם מבט האמת של השגחתו והנהגתו ה'

ואף שידיעה זאת ברורה, אולם לחיות כן בבהירות ולהתהלך תמיד עם השקפה זו באופן חושי, הוא מעלה נשגבה.

והוא אחד מהדברים שיש לנו ללמוד ממעשי האבות, וכפי שאמרו חז"ל - 'אמר רבי אחא יפה שיחתן של עבדי אבות לפני המקום מתורתן של בנים, שהרי פרשה של אליעזר כפולה בתורה, והרבה גופי תורה לא ניתנו אלא ברמיזה' (רש"י כד, מב, ומקורו בב"ר ס, ח).

כי זאת יש לנו ללמוד משיחתן של עבדי אבות, אשר דבק באליעזר עבד אברהם רוחו וסגנונו של אדונו, שיהא תמיד האדם חי עם הנהגת ה', מבקש מאת ה' כל הנדרש לו, וכאשר ניתנו לו צרכיו הוא מודה ומשבח.

וכאשר נהג כשהוטלה עליו השליחות הגורלית להביא אשה לבן אדונו, והגיע אל יעדו בלי לדעת לאן לפנות, מיד פתח בבקשה - ה' אלוקי אדוני אברהם הקרה נא לפני היום ועשה חסד עם אדוני אברהם'. וכאשר נענה מיד השתחוה לה' - ויקוד האיש וישתחו לה', ויאמר ברוך ה' אלוקי אדוני אברהם אשר לא עזב חסדו ואמיתו מעם אדוני' (כד, כו-כז). ושוב כאשר בני משפחת רבקה הביעו את הסכמתם לשלחה השתחוה שוב אפיים ארצה (כד, נב), וברש"י שם 'וישתחו ארצה - מכאן שמודים על בשורה טובה (ב"ר)'.
והנהגתו יתברך - נתינת ביטוי למלכותו

המעלה והחובה בהכרה בהירה זו, אינה רק בכדי להביא את האדם לשמוע בקול ה' ולציית למצוותיו, אלא עצם הידיעה וההכרה שה' הוא המלך והמנהיג הכל, הוא עבודת ה' יסודית וחשובה בפני עצמה, כי בכך נותן האדם ביטוי

למלכות ה' בעולם, ובזה מופיע ונמצא שם ה' בעולם. זה מעבודתו ותפקיד עם ישראל להכריז על מלכות ה' ולכבדו, והוא אחד האופנים של רצון ה' להשרות את שכנתו בארץ, אשר זה תכלית הבריאה, כלשון חז"ל - 'נתאוה הקב"ה שיהא לו דירה בתחתונים' (תנחומא בחוקות ג).

ומעלה יתירה היא, כאשר גם הנהגתו וחייו של האדם הם בהתאם לידיעה והשקפה זו. כי כאשר תכניותיו וסדרי חייו מותאמים לידיעה גדולה ואמיתית זו, והוא מתהלך לאור זה, הרי מבטא בזה הכרה במלכותו ית"ש, שהוא מונהג מאת ה', ונמצא שבעצם מהלך חייו הוא מכריז על מלכותו ית"ש.

כלומר, מעיקרי כבוד מלכות ה' הוא, כאשר ההכרה שה' הוא המלך, מביאה את האדם לקבוע את תהליכות חייו לפיה, ומתנהג בהתאם לידיעה זו. כי באופן זה יש כאן קיום מצווה ועבודת ה' בדרגה נעלית, שהוא מכריז בפועל מתוך סדר חייו את מלכות ה', ומכבד בזה את מלכותו יתברך באופן מרומם. ועליו אמר הכתוב - רוצה ה' את יראיו את המיחלים לחסדו (תהילים קמו, יא).

וכמו שכתב הגר"א בביאורו על משלי - 'עיקר נתינת תורה לישראל הוא כדי שישמרו בטחונם בה' וכו', לפי שעיקר הכל הוא הבטחון השלם, והוא כלל כל המצוות' (משלי כב, יט).

ובספר ראשית חכמה - כי אי אפשר לאדם שיהיה דבק באלוקיו אם אין לו בטחון בו, וכשיבטח באמת הוא בוודאי דבק בה' ואין לו פחד מכל ענייני העולם (שער האהבה - פרק תשיעי).

העונג והרוממות בהשקפת הבטחון

בדרך מחשבה זו כל מערכת החיים נתונה במבט האמת אשר הכל מושג ומתנהל מאת ה', וכל אשר נעשה בעולם הוא יתברך העושה ויעשה לכל המעשים. ואדם אשר חייו מתנהלים מתוך מבט זה, הרי חייו הם חיי שלווה ורוממות, חיים של גן עדן.

ובפרט כשהאדם יודע שה' יתברך הוא אביו אוהבו, והוא המנהל אותו בחיבה ובדאגה עבורו, ועל כל המאורעות מסתכל ומביט כדבר המכוון אליו מאת ה', להיטיב עמו או להוכיחו, וכל דבר קטן וגדול שמתרחש עמו, יודע הוא שאביו הוא זה שפועל עמו, ונמצא כל חייו הוא חי עם ה' האוהבו, ואין לך רוממות ועונג גדול מזה - ה' רועי לא אחסר.. לא אירא רע כי אתה עמדי' (תהילים כג). והרי הוא כתינוק הסמוך על אמו, וכפי שאמר דוד שהוא נסמך על ה' - 'נפשי כגמול עלי אמו' (שם קלא).

עיקר מעלת הבוטח בעת ההצלחה

יודועה אימרת השרף מקאצק, שעיקר מעלת הבוטח הוא דווקא כאשר האדם נמצא בפסגת הצלחתו, וכל צרכיו מצויים לו בשפע ובהרבה, וגם אז הוא יודע וזוכר כי כל

יפסיק פעולתו רגע אחד יאבד חייו, ועל כל נשימה ונשימה עלינו להלל ק-ה.

וזה עומק לשון הכתוב 'כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל' (דברים ה, יח). 'הנותן' כתיב ולא 'שנתן', שהוא הנותן כל רגע ורגע, וכל הכח שיש בידך הוא משום שהקב"ה נותן לך אותו ברגע זה.

להודות לה' על הטובה ולבקש ממנו על העתיד

וכאשר האדם חי בהשקפה נכונה זו ורגשותיו פועלים לפי מבט אמת זה, הרי הוא מודה לה' על כל דבר ודבר, ומלא תודה לה' על כל פרט ועניין שזכה לו. וגם על כל מה שכבר יש בידו מאז ומתמיד, הוא מודה ומברך את ה', על שממשיך לתת ולקיים את הדבר בידו. וכמו כן על כל צרכיו, מבקש תדיר מאתו יתברך שיתן לו אותם, וגם על מה שכבר מצוי בידו, ושאותו עיניו למרום שימשיכו לתת לו את המשך קיום הדבר בידו.

[והנה, למרות שאין הבדל בין מי שיש לו כבר, לבין מי שעדיין אין לו, ששניהם שווים בזה כלפי ההמשך, וזה כמו זה צריכים להגיע לנתינה מחודשת בכל עת, כאמור.]

אמנם, בכל זאת יש בנתינה זו שכבר ניתנה לו, משום גילוי דרך ההנהגה שנקבעה לו מן השמים, כי מאחר שההמשך לקיום הדבר שישאר אצלו הוא טבעי בדרכו של עולם, הדבר מורה על כך שרצונו יתברך להמשיך להעניק לו דבר זה. מה שאין כן מי שעדיין אין לו הוכחה על כך שנקבע כבר לתת לו מן השמים, שצריך יותר תפילה לשנות ולחדש רצון מן השמים לתת לו. והבן.

אולם מה שמוטל עלינו לדעת, שגם כאשר כבר יש לו, הרי כלפי ההמשך עדיין צריך לנתינה מחודשת בכל עת, וממילא תמיד צריך להיות עיניו אל ה' שימשיך לתת לו].

סגנונו של דוד המלך לראות בכל את יד השי"ת

השקפת הבטחון הברורה והבהירה ניתן לראותה באופן מיוחד אצל דוד המלך ע"ה בספר תהילים, היאך חי בכל מאורע ובכל דבר את מעשי ה', מבקש ומתחנן מאתו, סומך ובוטח עליו, מודה ומהלל לפניו. ובכך מהווה ספר התהילים מורה דרך מעשי הליכה בדרכי הבטחון ונתיבי האבות.

וכן כל המאורעות שמתוארים בספר תהילים, הם מתוך מבט אימיתי ושרשי זה, וכגון המסופר בתורה על תחילת

אשר יש לו הכל ניתן לו מאת ה', על כן גם עתה עיניו אל ה' שימשיך לתת ולהעניק לו שפע וברכה. כי כאשר אדם נתון במצוקה והוא אובד עצה וחסר אונים, ואין לו דרך ומוצא מלבד מאשר לטבוח בה', אזי אף שגם זה הוא מעלה ועבודת ה', שלעתות בצרה הוא מוצא מנוס ומפלט אצל הקב"ה. אבל רוממות מעלת הבטחון הוא כאשר יש לו לאדם כל מאוויו ומצליח בכל דרכיו, וגם אז זוכר תמיד שבעצם כל מה שיש לו, הכל הוא מהשי"ת, והשקפה זו נהירה בקרבו וממלאת את לבו, בזה הוא שלמות המעלה של מידת הבטחון.

וכשם שבעת צרה ח"ו דרכו של האדם המאמין להתחזק בדברי איוב - ה' נתן וה' לקח' (איוב א, כא), הרי האמת היא שעיקר העבודה בזה אינו רק הידיעה שה' לקח, אלא על האדם ללמוד ולדעת גם כיצד לקבל ולזכור בעת הטובה את ה' נתן, לזכור שאין זה נחלתינו העצמית שלקחנו מעצמנו, אלא הכל מתנה מאת ה'. אין זה פרי יגיעתי ותוצאה מכוחי, אלא - ה' נתן - ותו לא.

גם מה שיש לו מכבר הוא רק מאת ה' הנותן לו כל רגע

והנה זה פשוט כי גם מה שכבר ניתן לאדם מאת ה', והוא כבר רכושו של האדם, גם על זה צריך הוא לדעת שכל רגע ורגע הוא נתינה מאת ה', וכל מה שיש לו הוא משום שבכל רגע הקב"ה ממשיך ונותן לו. וה' מעניק לו את כל נכסיו בנתינה מתמשכת, ואם אך יפסיקו לתת לו מן השמים, אזי מיד ינטל ממנו וינושל מכל אשר יש לו וישאר ריקם מכל. וגם אם יש בידו הון אלפים ורבבות, ונכסים ושדות ורכושים, אין מצבו העתידי מובטח במאומה יותר מאשר העני שאין בידו כלום. כי גם מה שכבר יש בידו, כגון חיים ובריאות ופרנסה ובנים, הוא נתינה תמידית. וכדי שיפסק ממנו אין צריך ליטול זאת ממנו, אלא די שתיפסק הנתינה וכבר יבטל ממנו הדבר.

והיינו מה שאמרו חז"ל - 'אמר רבי מאיר על כל נשימה ונשימה שאדם מעלה, חייב לקלס את יצרו, מניין שנאמר כל הנשמה תהלל ק-ה' (ד"ב ב, לו). כי בדמיון האדם, האוויר לנשימה הוא מצוי כבר בעולם ואין צורך לנתינה מתמשכת כל רגע, אבל האמת היא ששום דבר אינו בידו, אלא הרי אנו כאדם המחובר למכשיר המנשים אותו, ובאם

4 . ובוזה היתה טעותו של בר כוכבא, שסבר שכיוון שכבר נתן לו הקב"ה כח וגבורה ובטבעו יכול לנצח שונאיו, שוב אינו צריך שימשיכו להעניק לו כח וגבורה, אלא בכח שיש כבר בידו יוכל לנצח המלחמה, וכל בקשתו היתה רק שלא יטלו ממנו מה שכבר יש בידו. כדאיתא בירושלמי - 'הוה אמר, ריבוניה דעלמא, לא תסעוד ולא תכסוף, הלא אתה אלוקים ונחתנו, ולא תצא בצבאותינו' (תענית פ"ד ה"ה ואיכ"ב ב, ד).

כלומר שהיתה טעותו בזה, שסבר שכוחו וגבורתו שנתן לו ה', הוא כבר נמצא בידו, ואינו צריך עוד לנתינה מחודשת של עזרה וסייעתא שיתקיים בידו. ולכן אמר 'לא תסעוד' כלומר שאינו מבקש עזרה וסעד, רק 'ולא תכסוף' כלומר שלא יכספיהו ויכשילוהו, ולא יעכבו בעדו ויטלו ממנו את כוחו הקיים. אבל האמת הוא שגם הגבורה והכח שיש לו כבר, גם הם נצרכים בכל עת לעזר ממרום שיומשך קיומם, ואין בידו שום דבר מבלי נתינתו התמידית של אבינו שבשמים.

וכן כאשר ביקש צדוק ליטול את ארון ה' עם דוד בברחו - 'ויאמר המלך לצדוק השב את ארון האלוקים העיר, אם אמצא חן בעיני ה' והשיבני והראני אותו ואת נהו, ואם כה יאמר לא חפצתי בך, הנני יעשה לי כאשר טוב בעיניו' (שם טו, כה).

וכך כאשר התייחס דוד לתרומות שהתנדבו העם להקמת בית המקדש - 'וכי מי אני ומי עמי כי נעצור כה להתנדב כזאת, כי ממך הכל, ומיידך נתנו לך. כי גרים אנחנו לפניך, ותושבים ככל אבותינו, כצל ימינו על הארץ, ואין מקוה. ה' אלוקינו, כל ההמון הזה אשר הכינונו לבנות לך בית לשם קדשך, מיידך הוא ולך הכל' (דברי הימים א' כט, יד). אין בידינו מאומה משל עצמנו - 'כי ממך הכל ומיידך נתנו לך'.

סיבת גלות מצרים, שמצרים יעצו להרע לישראל - 'ויאמר אל עמו, הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו. הבה נתחכמה לו פן ירבה וגו' ונוסף גם הוא על שונאינו וגו' (שמות א, ט), כי במבט חיצוני אכן היה נראה שזה הסיבה לשנאתם לישראל. אמנם דוד המלך מתארו בדברי קדשו - 'הפך לבם לשנוא עמו להתנכל בעבדי' (תהילים קה, כה). כלומר לאמיתו של דבר אין סיבה זו שורש השנאה, אלא 'הפך לבם לשנוא עמו', הקב"ה הוא שהפך לבם לשנוא עמו, והוא שהטה את לבבם לחשוש מעם בני ישראל פן ירבה וכו'.

ובדומה לזה באותו מזמור - 'שלח לפנייהם איש, לעבד נמכר יוסף'. שהרי יוסף הורד מצרימה בסיבת שנאת אחיו ומכירתם אותו. אבל רוח הקודש מתייחסת לדברים לאמיתים כפי שהם בשרשם ובמהלכם הפנימי, לתכליתם של הדברים כפי רצון הנהגת ה'. 'שלח לפנייהם איש' - זו היתה המטרה במכירת יוסף וברידתו למצרים. וכפי שאמר להם יוסף - 'כי למחיה שלחני אלוקים לפניכם' (להלן מה, ה). 'לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלוקים' (פסוק ח).

וכך אנו רואים התייחסותו של דוד המלך לכל מאורעותיו, וכגון התייחסותו לקללת שמעי בן גרא - 'כי ה' אמר לו קלל את דוד, ומי יאמר מדוע עשית כן וגו' הניחו לו ויקלל, כי אמר לו ה' (שמואל ב' טז, ז). אין הוא מסכים להצעתו של אבישי לפגוע במקלל, מכיון ש-ה' אמר לו קלל'.

ברכת מזל טוב ורוב נחת

שלוחה מאתנו מקרב לב

למעלת כבוד האי גברא רבה ויקירא, מחשובי אברכי קהלתנו, איש חמדות ורב תבונות, מגדולי תומכי מכונו, קשוב וער לכל פעולות מכוון 'כתבי בן מלך' רודף צדקה וחסד, מרבה פעלים לתורה ועבודה, הפועל רבות ונצורות למכוון כתבי בן מלך, מעסקני העיר בית שמש, מקים ומנהל כוללים ומוסדות תורה

הרה"ח רבי **יהודה כהן שליט"א**

לרגל השמחה השרויה במעונו

בהיכנס בנו **מנחם מנדל לעול תורה ומצוות**

יהי רצון שיזכו הוא ומשפחתו לרוות רוב נחת דקדושה ממנו ומכל צאצאיהם לתפארת המשפחה הנכבדה וזכות החזקת והעמדת התורה תעמוד לכם להתברך בכל הברכות האמורות בתורה וימלא ה' כל משאלות לבכם לטובה ולברכה אמן

המברכים

הנהלת המכון

התודה והברכה לידידנו הנכבדים מתומכי ממונו שנטלו חלק בהוצאות גיליון זה

הרב **נחמן רובנפין שליט"א**

לע"נ אביו

הר"ר יעקב מנחם חיים ב"ר משה צבי ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה

ברכת מזל טוב לידידנו הנכבד, מחשובי אברכי קהילתנו

הרב **חיים הירשמן שליט"א**

לרגל אירוסי הבן

ברכת מזל טוב לידידנו הנכבד, מחשובי אברכי קהילתנו

הרב **יהודה חזן שליט"א**

לרגל הולדת הבן

חשון תשפ"א

בעזרת השם יתברך

הודעה חשובה

עם הופעתו בשעה טובה של הכרך החדש ספר

במדבר חלק ב'

הננו להודיע לחברי ומנויי המכון שהספר נשלח
לכל נציגי המכון בבתי הכנסת שעל ידי קהילתנו

ירושלים - 055-6745542

בני ברק - הרב אברהם לב - 0533 184888

בית שמש - הרב אברהם צבי אקער - 052-7654776

ביתר עילית - הרב אריה קרישבסקי - 054-8422488

מודיעין עילית - הרב אליהו קירשנבוים - 052-7127701

חברי המכון מתבקשים לפנות אל הנציגים
לשם קבלת הספר ללא תמורה
כמו כן ניתן להשיג את הספר בתשלום אצל הנ"ל
וכן בהזנות הספרים ובמישרדי המכון

בברכת התורה
הנהלת מכון כתבי בן מלך

'בן מלך' - להבין ולהשכיל לשמוע ללמוד וללמד לשמור ולעשות

כמו כן ניתן להצטרף לקבלת עלון "אוצרות בן מלך" שיוצא לאור מידי שבוע
בכתובת המייל: mechonbenmelech@gmail.com

המעוניינים לתרום את הוצאות הגיליון לזיכוי הרבים,
נא לפנות ל- 054-8422488 או למייל mechonbenmelech@gmail.com